

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

5-6 жастағы балалар үшін маңызды дағдылар мен құзіреттіліктер

ЖАРИЯЛАНДЫ
03.02.2025

ТІРЕК СӨЗДЕР
әлеуметтік-эмоционалдық даму,
коммуникативтік дағдылар,
құзіреттіліктер, мектепалды даярлық,
танымдық дағдылар, шығармашылық
қабілеттер

СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/175566/>

Утеева Райхан Сейдимхановна

«Кезең жалпы білім бернтін мектебі»

Мектепалды сыныбы

Тәрбиеші

Аннотация:

Бұл мақалада мектепалды даярлық тобындағы 5-6 жастағы балалар үшін маңызды дағдылар мен құзіреттіліктер қарастырылады. Ерте жастағы балалардың дамуында танымдық, коммуникативтік, әлеуметтік-эмоционалдық, физикалық және шығармашылық дағдылар ерекше орын алады. Мақалада осы дағдыларды қалыптастырудың тиімді әдістері мен тәсілдері сипатталады, сондай-ақ педагогтер мен ата-аналарға арналған тәжірибелік ұсыныстар беріледі.

Кілт сөздер: мектепалды даярлық, құзіреттіліктер, танымдық дағдылар, әлеуметтік-эмоционалдық даму, коммуникативтік дағдылар, шығармашылық қабілеттер

Кіріспе

Баланың мектепке дейінгі кезеңі — оның тұлғалық дамуының іргетасы қаланатын маңызды уақыт аралығы болып табылады. Өйткені дәл осы кезеңде баланың когнитивтік, әлеуметтік және эмоциялық дамуы қарқынды түрде жүреді, әрі бұл процестер оның болашақта білім алудағы

жетістіктеріне негіз бола алады. Мектепалды даярлық тобының басты мақсаты — баланың мектепке психологиялық тұрғыдан дайын болуын қамтамасыз ету. Бұл дегеніміз баланың өзін-өзі тануы, ынтымақтастыққа қабілеттілігі, ойлау дағдыларының дамуы сияқты маңызды аспектілерді қамтиды. Мектепке дейінгі білім беру баланың әлеуметтік дағдыларының қалыптасуы мен оның қоғамға бейімделуіне мүмкіндік береді. Осылайша, мектепалды даярлық кезеңі баланың барлық аспектілерін қамтитын, жан-жақты даму кезеңі болып табылады.

Танымдық дағдылар

5-6 жастағы балалардың танымдық дағдыларын дамыту олардың қоршаған әлемді зерттеуге деген қызығушылығын оятудан басталады, себебі дәл осы кезеңде балалар табиғат құбылыстары, заттардың қасиеттері мен олардың арасындағы байланыстар туралы сұрақтар қойып, танымдық белсенділігін көрсетеді. Бұл дағдыларға зейінді шоғырландыру, есте сақтау, логикалық ойлау, салыстыру, топтастыру, себеп-салдар байланыстарын анықтау қабілеттері жатады. Балалар айналадағы әлемді зерттеу барысында өздерінің білімі мен түсініктерін кеңейтеді, логикалық ойлау дағдыларын жетілдіреді, бұл олардың әрі қарайғы білім алуына үлкен әсер етеді. Танымдық дағдыларды дамыту үшін ойын әдістерін, тәжірибелік жұмыстарды, зерттеу жобаларын қолдану тиімді болып табылады, себебі бұл тәсілдер баланың танымдық қызығушылығын арттырып, оны өз бетінше ойлауға, жаңа білімді ізденуге ынталандырады. Сонымен қатар, мұндай әдістер балалардың есте сақтау қабілеттерін дамытып, жаңа ақпаратты меңгеруге деген қызығушылығын арттырады.

Коммуникативтік дағдылар

Коммуникативтік дағдыларды дамыту баланың әлеуметтік ортамен өзара әрекеттесу қабілетіне тікелей әсер етеді. Сондықтан мектепалды даярлық тобында тілдік қарым-қатынасты жетілдірудің маңызы зор. Бұл дағдыларға өз ойын анық жеткізу, басқа адамдарды тыңдай білу, диалог құру, келіссөздер жүргізу сияқты қабілеттер жатады. Әр бала өз пікірін

білдіріп, басқалардың көзқарасын ескере отырып, сауатты қарым-қатынас жасау дағдыларын игеруі тиіс. Коммуникативтік құзіреттілікті қалыптастыруда ертегілер айту, рөлдік ойындар ұйымдастыру, пікірталас сабақтарын өткізу, әңгімелесу мен сұхбаттасу әдістерін қолдану өте тиімді болып табылады, себебі мұндай іс-әрекеттер балалардың сөздік қорын байытып, олардың тілдік белсенділігін арттырады. Әсіресе рөлдік ойындар мен шығармашылық сабақтар балалардың топпен жұмыс істеуге, өз ойын түсінікті әрі сенімді түрде жеткізуге, қиын жағдайларда шешім қабылдауға дағдыландырады.

Әлеуметтік-эмоциялық дағдылар

Әлеуметтік-эмоциялық дағдылар — баланың өз эмоцияларын түсіну, басқару және басқа адамдардың сезімдерін ескеріп, дұрыс әрекет ету қабілетін қамтитын маңызды аспектілердің бірі болып табылады. Бұл дағдыларға өзін-өзі реттеу, эмпатия, ынтымақтастық, конфликтілерді шешу, өзін-өзі бағалау қабілеттері жатады. Балалардың эмоцияларын түсіну және басқару қабілеттері олардың әлеуметтік қарым-қатынастарын жақсартып, қиындықтарға дұрыс жауап қайтаруға мүмкіндік береді. Әлеуметтік-эмоциялық құзіреттіліктерді дамыту үшін түрлі топтық жұмыстар, бірлескен ойындар, эмоцияларды танып-білуге бағытталған жаттығулар ұйымдастыру ұсынылады, өйткені осындай іс-шаралар балалардың өзара түсіністігін арттырып, сенімді қарым-қатынас орнатуға ықпал етеді. Сонымен қатар, балалардың өз эмоцияларына жауап беруін қамтамасыз ету және олардың эмоцияларын дұрыс басқару қабілетін арттыру үшін арнайы тренингтер мен рөлдік ойындар тиімді болады.

Физикалық дағдылар

Физикалық дағдыларды дамыту баланың жалпы дене дамуына, моторикасының жетілуіне және денсаулығының нығаюына үлкен әсер етеді. Бұл дағдыларға ірі моториканы (жүгіру, секіру, өрмелеу) және ұсақ моториканы (жазу, сурет салу, мозаика құрастыру) дамыту кіреді. Физикалық дамуды қолдау үшін дене шынықтыру жаттығулары, қозғалыс

ойындары, спорттық эстафеталар өткізу өте маңызды, себебі мұндай әрекеттер балалардың қимыл-қозғалыс белсенділігін арттырып, олардың төзімділігі мен үйлесімділігін жақсартады. Балалардың дене шынықтыруға деген қызығушылығын арттыру үшін қозғалыс ойындары мен түрлі физикалық жаттығуларды ұтымды қолдану олардың денсаулығын нығайтуға және қоршаған ортаға бейімделуге көмектеседі.

Шығармашылық дағдылар

Шығармашылық дағдылар баланың қиялын, эстетикалық талғамын және көркемдік қабілеттерін дамытуға бағытталған. Бұл дағдыларға сурет салу, мүсіндеу, музыка тыңдау және орындау, драмалық қойылымдар жасау сияқты іс-әрекеттер жатады. Шығармашылық қабілеттерді қалыптастыру үшін балаларды еркін шығармашылыққа ынталандыратын орта құру маңызды, себебі мұндай жағдайларда олар өз идеяларын еркін жеткізіп, өзін-өзі көрсетуге мүмкіндік алады. Шығармашылық жұмыстар балалардың ішкі әлемін аша отырып, оларды шынайы өнер туындыларын жасауға жетелейді. Сонымен қатар, шығармашылық процеске қатысу балалардың өз-өзін түсінуіне, өзін-өзі бағалауына ықпал етеді, әрі олардың әлеуметтік қарым-қатынас дағдыларын да жетілдіреді.

Қорытынды

Қорытындылай келе, мектепалды даярлық тобындағы 5-6 жастағы балалар үшін танымдық, коммуникативтік, әлеуметтік-эмоциялық, физикалық және шығармашылық дағдыларды дамыту олардың жан-жақты тұлғалық қалыптасуына негіз болады. Бұл дағдыларды қалыптастыруда ойын, тәжірибелік жұмыстар, топтық іс-әрекеттер және шығармашылық жобалар ерекше рөл атқарады. Педагогтер мен ата-аналар баланың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, оның әлеуетін барынша ашуға жағдай жасауы қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. *Выготский, Л.С. (1984). Психология развития ребенка. Алматы: Педагогика.*

2. Эльконин, Д.Б. (1978). **Психология игры**. Алматы: Педагогика.
3. Пиаже, Ж. (1952). **Балалардағы интеллектінің пайда болуы**. Алматы: Білім.
4. Бронфенбреннер, У. (1979). **Адамның даму экологиясы**. Алматы: Ұлттық білім.
5. Қазақстан Республикасының «**Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік стандарты**» (2020).

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.